

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра ДАВНЬОЇ І НОВОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету історії та міжнародних відносин
Ольга МАКЛЮК
(підпис) 2023 р.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ГОЛОКОСТУ В ШКОЛІ
(назва навчальної дисципліни)
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістра
(назва освітнього ступеня)
денної форм здобуття освіти
спеціальності **014 Середня освіта**
(шифр, назва спеціальності)

предметна спеціальність **014.03 Середня освіта (Історія)**

освітньо-професійна програма **Середня освіта (Історія)**

Укладач **Тетяна САВЧУК, к.іст.н., доцент, доцент кафедри історії України**
(ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)

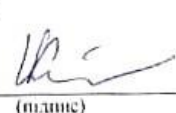
Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри давньої і нової історії
України та методики навчання історії

Ухвалено науково-методичною радою
факультету історії та міжнародних
відносин

Протокол № 01 від «01» 09 2023 р.
В.о. завідувача кафедри давньої і нової
історії України та методики навчання
історії

(підпис) Галина ТУРЧЕНКО

Протокол № 01 від «01» 09 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету історії та міжнародних
відносин

(підпис) Ірина КРИВКО

Зогоджено
гаранті ОМН

 С.О. Терено

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань <u>01 Освіта / педагогіка</u> (шифр і назва)	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін Дисципліна вільного вибору студента в межах спеціальності	
Спеціальність <u>014 Середня освіта</u>	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
Предметна спеціальність <u>014.03 Середня освіта</u> <u>(Історія)</u>		3-й	
	Змістових модулів – 4	Лекції	
		12 год.	
		Практичні	
		10 год.	
Освітня програма <u>Середня освіта (Історія)</u>	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Самостійна робота	
Рівень вищої освіти: магістерський		68 год.	
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни полягає у підготовці майбутніх фахівців до навчання історії Голокосту у середніх освітніх закладах із застосуванням сучасних педагогічних інтерактивних технологій.

Основними **завданнями** викладання дисципліни є:

- поглибити компетентності із застосуванням сучасних інтерактивних технологій викладання;
- розглянути використання інтерактивних технологій у викладанні історії Голокосту;
- сформувати здатність розробляти інтерактивні уроки із включенням тематики Голокосту в шкільні курси;

- сформувати здатність розробляти навчально-виховні заходи, присвячені історії Голокосту, із застосуванням інтерактивних технологій;
- формувати здатність застосовувати категоріально-понятійний апарат з історії Голокосту.
- формувати у здобувачів soft skills – вміння працювати в команді, виступати перед аудиторією, вести наукову дискусію, поважати учасників групи незалежно від національності та віросповідання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути таких результатів навчання і компетентностей:

Результати навчання та компетентності	Методи навчання і контрольні заходи
ЗКЗ. Здатність управляти робочими (організаційно-технічними) та навчально-виховними (освітніми) процесами в якості вчителя із застосуванням стратегічних підходів в умовах підвищеної складності, непередбачуваності та неповної інформації тощо (організаційна компетентність). ЗК6. Здатність діяти відповідально, свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність). СК4. Здатність інтегрувати історичні, дидактичні, психологічні та методичні знання світового рівня для розв'язування складних задач у широких або мультидисциплінарних контекстах (загальнонаукова компетентність).	Методи: проблемний метод, проблемно-пошуковий, мозковий штурм, дискусія. Контрольні заходи: вирішення аналітичних питань, розробка планів-конспектів уроків, сценаріїв виховних заходів

ПРН3. Розроблювати плани-конспекти уроків історії та громадянства на засадах компетенційного та особисто орієнтованого підходів, сценарії навчальних та позанавчальних заходів із високим ступенем гнучкості, з урахуванням різноманітних варіантів розгортання подій, реалізовувати розроблені проекти у гнучкий та креативний спосіб з урахуванням невизначеності багатьох параметрів та із дотриманням принципів нейропедагогіки, а також інноваційних підходів до історичної освіти. ПРН6. Дотримуватися прав людини та громадянина у здійсненні освітньої діяльності, реалізовувати права та обов'язки педагогічних працівників, дотримуватись та поширювати загальнолюдські та національні цінності. ПРН14. Інтегрувати знання світового рівня з історії, методики, педагогіки, психології для ідентифікації проблем в галузі навчання історії та громадянства, розробляти гіпотези щодо їх вирішення, перевіряти висунуті гіпотези, проводити педагогічні експерименти із використанням теорії критичного мислення та метакогнітивних процесів.	Методи: моделювання професійної діяльності, проблемний метод, проблемно-пошуковий, мозковий штурм, дискусія. Контрольні заходи: вирішення аналітичних питань, розробка планів-конспектів уроків, сценаріїв виховних заходів
---	---

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Навчання історії Голокосту як педагогічний виклик

Голокост як наукове явище. Поняття Голокосту. Голокост: світовий та український вимір. Дилеми навчання історії Голокосту. Навчання про Голокост: розвиток критичного мислення та формування емпатії. Генеза і розвиток викладання історії Голокосту в світовій освітній практиці. Впровадження викладання історії Голокосту в українських середніх освітніх закладах. Міжнародні та національні центри вивчення історії Голокосту та їх рекомендації щодо викладання теми. Цифрові ресурси Меморіального музею Голокосту США у викладанні історії Голокосту. Особливості Голокосту в Україні. Локальний вимір Голокосту: Запорізька область. Особливості навчання історії Голокосту в умовах сучасної російсько-української війни.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи інтерактивного навчання

Види педагогічних технологій. «Педагогічна технологія» та «технологія навчання». Основні моделі навчання. Принципи інтерактивного навчання. Переваги інтерактивного навчання. Слабкі сторони інтерактивного навчання та шляхи їх подолання.

Змістовий модуль 3. Інтерактивний урок

Педагогічні та організаційні умови проведення успішного інтерактивного уроку. Структура інтерактивного уроку з тем з історії Голокосту.

Змістовий модуль 4. Актуальні питання історії Голокосту та їх викладання в школі методами інтерактивних технологій

Інтерактивні технології кооперативного навчання. Інтерактивні технології кооперативно-групового навчання. Технології опрацювання дискусійних питань. Методичні рекомендації до розробки планів-конспектів уроків та підготовки сценаріїв виховних заходів на актуальні теми історії Голокосту: «Голокост і права людини»; «Стратегії виживання євреїв під час Голокосту»; «Голокост – проблема одного народу чи всього людства»; «Уроки Голокосту»; «Голокост на теренах Запорізького краю»; «Голокост: історія скорботи та героїзму»; «Всі рівні – всі різні»; «Доля євреїв на окупованих територіях України»; «Праведники народів світу»; «Діти в умовах Голокосту».

4. Структура навчальної дисципліни

Змістові модулі	Усього годин	Аудиторні контактні години					Самостійна робота		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття		Семінари				Т.з.	П.з.	Усього балів
			очна	заочна	очна	заочна	очна	заочна			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	8	4		4		7		12	12	24
2	15	2	2				13		3	3	6
3	15	4	2		2		11		6	6	12
4	15	8	4		4		7		6	12	18
Усього за змістові модулі	60	22	12		10		38				60
Підсумковий контроль (залік)	30										40
Загалом			90							100	

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Викладання історії Голокосту в школах: світовий та національний виміри	2	
1	Цифрові ресурси Меморіального музею Голокосту США у викладанні історії Голокосту	2	
2	Інтерактивне навчання: поняття та перспективи для викладання теми	2	
3	Структура інтерактивного уроку	2	
4	Види інтерактивних технологій навчання історії Голокосту	4	
Разом		12	

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Особливості Голокосту в Україні	2	
1	Як говорити про Голокост в умовах сучасної російсько-української війни?	2	
3	Використання технологій опрацювання дискусійних питань в розробці сценарію виховного заходу на тему: «Стереотипи та упередження»	2	
4	Розробка плану-конспекту уроку на тему: «Голокост в Україні»	2	
4	Розробка сценарію виховного заходу на тему: «Війна та права дитини»	2	
Разом		10	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ ЗМ	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – тест до теми лекцій 1-2 у системі Moodle	Тема 1. Викладання історії Голокосту в школах: світовий та національний виміри. Тема 2. Цифрові ресурси Меморіального музею Голокосту США у викладанні історії Голокосту	Тест на платформі Moodle містить 7 питань. Максимальна кількість балів – 12. Типи питань: багатоваріантне, есе, вставити пропущене слово, правильна/неправильна відповідь	12

1	Практичне завдання – розв’язання аналітичних питань на семінарських заняттях 1-2	Питання для підготовки на сторінці в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=152 15	Критерії оцінювання роботи: а) Здобувач глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження; логічний виклад відповіді; вміє робити детальні та узагальнюючі висновки – 6 балів; б) Здобувач глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження; логічний виклад відповіді; вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки – 5 балів; в) Здобувач виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; виклад відповіді логічний та обґрунтований, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо – 4 бали; г) Здобувач виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Вміє висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Як правило, відповідь будується на рівні репродуктивного мислення – 3 бали; д) Здобувач виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань,	12
---	---	---	--	----

			передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді – 2 бали; е) зміст матеріалу викладено частково, з недотриманням в окремих випадках послідовності, студент частково володіє знаннями фактичного матеріалу, при поясненні понять допущено помилки – 1 бал.	
За ЗМ 1 конт. зах.	2			24
2	Теоретичне завдання – теоретичні тестові питання до теми лекції 3 у системі Moodle	Тема 3. Інтерактивне навчання: поняття та перспективи для викладання теми	Тест на платформі Moodle містить 3 питання. Кожне питання оцінюється в 1 бал. Тип питання: багатоваріантне, есе	3
	Практичне завдання – тестові аналітичні питання до теми лекції 3 у системі Moodle	Тема 3. Інтерактивне навчання: поняття та перспективи для викладання теми	Тест на платформі Moodle містить 3 питання. Кожне питання оцінюється в 1 бал. Тип питання: багатоваріантне, есе	3
За ЗМ 2 конт. зах.	2			6
3	Теоретичне завдання – тест до теми лекції 4 у системі Moodle	Тема 4. Структура інтерактивного уроку	Тест на платформі Moodle містить 5 питань. Одне питання (есе) оцінюється в 2 бали, чотири (багатоваріантне) – 1 бал.	6
	Практичне завдання – Розробка сценарію виховного заходу на тему: «Стереотипи та упередження» з використанням технологій опрацювання дискусійних питань	Питання для підготовки на сторінці в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15215	Критерії оцінювання роботи: а) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій, використання цифрових ресурсів – 6 балів; б) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної),	6

			виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій – 5 балів; в) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій, але присутня певна переобтяженість навчальної діяльності учнів – 4 бали; г) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій, але присутня певна переобтяженість навчальної діяльності учнів, одна з цілей не буде досягнута – 3 бали; д) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій, присутня певна переобтяженість навчальної діяльності учнів, допущена одна з таких помилок: одна з цілей не буде досягнута, не правильно розраховано час уроку – 2 бали; е) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до	
--	--	--	--	--

			обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; не передбачене залучення інтерактивних технологій – 1 бал.	
За ЗМЗ конт. зах	2			12
4	Теоретичне завдання – тест до теми лекцій 5-6 у системі Moodle	Тема 5-6. Види інтерактивних технологій навчання історії Голокосту	Тест на платформі Moodle містить 6 питань. Кожне питання оцінюється в 1 бал. Тип питання: багатоваріантне.	6
	Практичне завдання – Розробка плану-конспекту уроку на тему: «Голокост в Україні» з використанням інтерактивних технологій Практичне завдання – Розробка сценарію виховної години на тему: «Війна та права дитини»	Питання для підготовки на сторінці в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=152 15 Питання для підготовки на сторінці в Moodle https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=152 15	Критерії оцінювання роботи: Критерії оцінювання роботи: а) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій, використання цифрових ресурсів – 6 балів; б) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій – 5 балів; в) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій, але присутня певна переобтяженість навчальної діяльності учнів – 4 бали; г) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної),	12

			виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій, але присутня певна переобтяженість навчальної діяльності учнів, одна з цілей не буде досягнута – 3 бали; д) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; передбачене залучення інтерактивних технологій, присутня певна переобтяженість навчальної діяльності учнів, допущена одна з таких помилок: одна з цілей не буде досягнута, не правильно розраховано час уроку – 2 бали; е) у плані-конспекті передбачені усі етапи уроку: визначення мети (дидактичної, розвиваючої, виховної), виділення структурних компонентів відповідно до обраного типу, фіксація змісту уроку з достатнім методичним забезпеченням; не передбачене залучення інтерактивних технологій – 1 бал.	
За ЗМ 3 конт. зах	2			18
Усього за зміст. модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання – виконання тесту на платформі	Питання для підготовки:	Тест містить 20 питань закритого типу	20

	Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15215#section-5	(багатоваріантне питання). Із варіантів студенту слід обрати один. Кожне питання оцінюється у 1 бал.	
	Практичне завдання – розробка плану-конспекту уроку (сценарію виховного заходу)	Розробка плану-конспекту уроку (сценарія виховного заходу).	Критерії оцінювання та вимоги до підготовки на сторінці https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=15215#section-5	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Образ Іншого/Іншої: виховання цінностей толерантності на уроках історії : навчально-методичні рекомендації для вчителів/вчительок історії / П. Долганов, В. Долід, А. Черній. Рівне : ФОП Михальчук О. М., 2021. 96 с.
2. Приховані спогади. Навчально-методичний посібник для роботи з чутливими та контроверсійними темами сучасної історії України / кол. авт. Київ : ТОВ «ДЕОНІС ПЛЮС», 2022. 208 с.
3. Савчук Т. Г. Навчання історії Голокосту в школах: польський досвід. Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching: scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. С. 287–321. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-15>
4. Українське суспільство і пам'ять про Голокост: наукові та освітні аспекти (Вибрані доповіді IX і X круглих столів до Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту) / Редкол.: А. Подольський, С. Осіпчук. Київ : Український центр вивчення історії Голокосту; КВІЦ, 2018. 108 с. URL: http://www.holocaust.kiev.ua/Files/naykVid/tezu_2018.pdf (дата звернення: 09.08.2023).
5. Уроки Голокосту у творчих роботах учителів – учасників освітніх програм Інституту «Ткума». Дніпро : Український інститут вивчення Голокосту «Ткума» ; Музей «Пам'ять єврейського народу та Голокост в Україні», 2021. 160 с.
6. Як говорити про Голокост після 24 лютого 2022 року. Рекомендації для вчителів : електронне видання / упоряд. В. О. Бобров. Київ :

Український центр вивчення історії Голокосту, 2022. 66 с. URL: https://holocaust.kiev.ua/Files/News/Yak_govoryty_final.pdf?fbclid=IwAR39T5a8jfsh6BSGbnUvTvXtWD3JmgWGLfnot0FP6A0xYDoBNtt80W1puA (дата звернення: 09.08.2023).

7. Novis-Deutsch N.S., Lederman S., Adams T., Kochavi A.J. Sites of Tension: Shifts in Holocaust memory in Relation to Antisemitism and Political Contestation in Europe. Haifa : The Weiss-Livnat International Center for Holocaust Research and Education, 2023. 457 с. URL: <http://surl.li/jxmja> (дата звернення: 09.08.2023).

Додаткова:

1. Константінова Н. Голокост і Праведники народів світу. Україна у першій п'ятірці. Радіо Свобода. 2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/doslidnyk-holokostu-pro-pravednykiv-narodiv-svitu/31253703.html> (дата звернення: 09.08.2023).

2. Методичні розробки. *Уроки Голокосту : інформаційно-педагогічний бюлетень Українського центру вивчення історії Голокосту*. 2021. № 3 (67). Липень-жовтень. С. 13-23. URL: [https://www.holocaust.kiev.ua/Files/bul2007/buleten_3\(67\).pdf](https://www.holocaust.kiev.ua/Files/bul2007/buleten_3(67).pdf)

3. Методичні розробки. *Уроки Голокосту : інформаційно-педагогічний бюлетень Українського центру вивчення історії Голокосту*. 2022. № 4 (72). Жовтень-грудень. С. 17-21.

4. Савчук Т.Г. «Те, що я вижила, це заслуга моєї мами. І мій батько молив Бога...»: до питання про роль релігії в житті євреїв у радянській Україні. *Культурологічний альманах*. 2023. Вип 1. С. 55–63. DOI <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.1.8>. URL: <https://almanac.npu.kiev.ua/index.php/almanac/article/view/140/131> (дата звернення: 09.08.2023).

5. Терещук Г. «Тут я бачу Бога» – священник Омелян Ковч, який був в ОУН і рятував євреїв, про концтабір Майданек. Радіо Свобода. 2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/omelyan-kovch-pravednyk-jevreji-holocaust/31133271.html> (дата звернення: 09.08.2023).

6. Щупак І. Пам'ять і документи про рятування євреїв України в період Голокосту: між міфами та фактами. Проблеми історії Голокосту: український вимір. 2019. № 11. С. 163–181.

7. Щупак І. Уроки Голокосту в українській історичній науці та освіті: від наративу до осмислення й постановки суспільного питання про покаяття (до 75-ї річниці трагедії Бабиного Яру). URL:

<http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/130124/09-Shchupak.pdf?sequence=1> (дата звернення: 09.08.2023).

8. Як зробити план уроку за 5 хвилин: поради британського зіркового вчителя. Освіторія. URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-zrobyty-plan-uroku-za-5-hvylyn/> (дата звернення: 09.08.2023).

9. Fundamentals of Teaching the Holocaust. USHMM. URL: <https://www.ushmm.org/teach/fundamentals> (дата звернення: 09.08.2023).

10. Guidelines for Teaching About the Holocaust. USHMM. URL: <https://www.ushmm.org/teach/fundamentals/guidelines-for-teaching-the-holocaust> (дата звернення: 09.08.2023).

11. Recommendation United States Holocaust Memorial Museum (USHMM). URL: <https://www.ushmm.org/teach/fundamentals/rationale-learning-objectives> (дата звернення: 09.08.2023).

12. What conditions, ideologies, and ideas made the Holocaust possible? URL: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/question/what-conditions-and-ideas-made-the-holocaust-possible> (дата звернення: 09.08.2023).

13. What was the Holocaust? USHMM. URL: <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/introduction-to-the-holocaust> (дата звернення: 09.08.2023).

Електронні ресурси:

1. United States Holocaust Memorial Museum (USHMM). URL: <https://www.ushmm.org> (дата звернення: 09.08.2023).

2. International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) URL: <https://www.holocaustremembrance.com/> (дата звернення: 09.08.2023).

3. Yad Vashem. The World Holocaust Remembrance Center. URL: <https://www.yadvashem.org> (дата звернення: 09.08.2023).

4. Український інститут вивчення Голокосту «ТКУМА». URL: <https://www.tkuma.dp.ua> (дата звернення: 09.08.2023).

5. Український центр вивчення історії Голокосту. URL: <https://www.holocaust.kiev.ua> (дата звернення: 09.08.2023).